

zom, ktorého prítomnosť je obohacujúca, ale len vtedy, keď je prezentovaný ako historický pohľad a nespĺýva s autorovým výkladom. Autor zároveň síce teoreticky pracuje s pojmami národ, identita a štátnosť, v texte však sklzáva k zvecňovaniu, paušalizácii a romantizácii.

Dielo dokazuje solídnu orientáciu v pramennej báze i literatúre, čo je v rámci možnosti popularizačnej knihy aj využité a predstavuje predpoklad pre významnú prednosť – kontextualizáciu a multiperspektivitu. Hoci väčšinu publikácie tvorí klasická historická narácia, ktorej prvky a postupy identifikoval H. White,² vsuvky a konkrétne príbehy robia knihu aj čitateľsky príťažlivou. Hlavný problém diela tak predstavuje metodologická nekonzistentnosť, ktorá vedie k protirečivým či sporným konštatovaniam a prílišná paušalizácia národnosti ako prirodzenej vlastnosti napríklad neumožňuje rozvinúť diskurzívny rozmer ku ktorému inak kniha prináša zaujímavé fakty. Ivan Mrva vo svojom diele *Slovenské storočie 1815 – 1920* ponúka čitateľsky príťažlivý a rozsiahly prehľad vývoja slovenského národného hnutia v 19. storočí v čiastočnom uhorskom kontexte. Hoci miestami podlieha nacionalistickému naratívu a metodologicky reprodukuje staršie paradigmy, jeho kniha predstavuje prijateľný vstup do problematiky pre širšiu verejnosť napriek jej nedostatkom obmedzujúcim jej použitie v ďalšom výskume.

¹ KRATOCHVÍL, Viliam. *Metafora stromu ako model didaktiky dejepisu; k predpokladom výučby*. Bratislava: Raabe, 2019.

² WHITE, Hayden. *Metahistory; The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1975.

Mgr. Peter Kašiak
(Katedra slovenských dejín, Filozofická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave)

ŠKODA, Zdeněk – SWIERCZEKOVÁ, Lucia – KOLÁŘ, František. *PAŘÍŽ 1924: Coubertinovo loučení a první zlato pro Československo*. Praha: Euromedia Group, 2024. 269 s.

DOI: <https://doi.org/10.31577/histcaso.2026.74.2.10>

Moderné olympijské hry s viac ako storočnou tradíciou sú nevyčerpatel'nou studnicou odborných i popularizačných textov, v ktorých sa autori dotýkajú významu hier nielen po športovej, ale aj po ich spoločenskej stránke. Na jednej strane národné olympijské výbory „chrliá“ publikácie s najlepšimi výsledkami svojich súčasných olympionikov obohatené aj o obrazovú prílohu z dejiska hier. Na strane druhej utvárajú priestor na prehl'benie nostalgie za úspešnými olympijskými hrami v minulom tisícročí s opätovným dôrazom na úspešnosť či neúspešnosť daných hier. Za pravidelného prispievateľa možno považovať nielen slovenský národný výbor, ale aj Český olympijský výbor (ČOV) spolu s Českou olympijskou akadémiou (ČOA).

V spolupráci s Národním muzeem v Prahe sa ČOV a ČOA podieľali na vzniku predloženej publikácie o Hrách VIII. olympiády v Paríži v roku 1924, ktorá už na prvý pohľad zaujme laika i odborníka, a to vďaka pútavej obálke pozostávajúcej z koláže dobových fotografií i plagátov. Zloženie kolektívu autorov pozostáva zo Zdeňka Škody, Lucie Swierczekovej a Františka Kolára. Autori sú odborníci na športovú a olympijskú tematiku, pričom posledný menovaný F. Kolář má za sebou dlhoročnú výskumnú prax ako historik športu a najmä olympijských hier. Z. Škoda je sekretárom a miestopredsedom Českej olympijskej akadémie a vedúcim autorom knižnej edície o olympijských hrách pravidelne vychádzajúcej od roku 2022¹. L. Swierczeková aktuálne pôsobí ako archívarka a historička v Archívu telesnej výchovy a športu Národného muzea v Prahe. Na základe zloženia kolektívu autorov možno očakávať poctivý historický výskum s výsledkami pretavenými do predloženej publikácie o letných olympijských hrách v roku 1924. Kvalitu výskumu naznačujú aj samotní autori v predhovore, pričom „*verí, že svým historickým výzkumem poodhalili to, co bylo léta skryto a téměř zapomenuto, a že se zdařilo příběhy a zážitky československé výpravy spojené s Paříží 1924 co nejvíce přiblížit těm, kto mají rádi dějiny sportu a olympijských her*“.²

Predložená publikácia pozostáva zo štyroch celkov, z troch kapitol a príloh, ktoré na seba chronologicky a logicky nadväzujú. Prvá kapitola je venovaná Československému olympijskému výboru (ČsOV) do roku 1924, pozícii predsedu ČsOV a člena Medzinárodného olympijského výboru (MOV) Jiřího Gutha-Jarkovského v rámci športovej diplomacie. Súčasťou kapitoly je taktiež rozbor olympijského kongresu v Lausanne, na ktorom sa určilo dejisko Hier VIII. olympiády. Výber dejiska hier pre rok 1924 považujem za kľúčový, a to z dôvodu ambície československej diplomacie o ich zorganizovanie v Prahe. Na základe „boja“ o zisk možnosti organizovať olympijské hry je pozorovateľná psychológia zainteresovaných osôb, a to hlavne na vzťahu Jiřího Gutha-Jarkovského s Pierrom de Coubertinom. Náhľad do mechanizmu výberu a samotného kongresu prináša nové výskumné otázky a hypotézy, pričom utvára priestor pre ďalšie historické analýzy športu v období medzivojnového Československa i československej diplomacie. Z tohto dôvodu vnímam prvú kapitolu za základ a odrazový mostík do nasledujúcich kapitol.

František Kolář je autorom aj druhej kapitoly, v ktorej sa zamerá na I. zimné olympijské hry, t. j. na Týždeň zimných športov v Chamonix 1924. Keďže v roku 2024 neoslavovali svoju storočnicu len parížske hry, ale aj oficiálne prvé zimné olympijské hry, je pochopiteľné ich zahrnutie do publikácie. Ako predchádzajúca kapitola aj druhá kapitola pozostáva z náhľadu do prípravy a zahájenia Týždňa zimných športov i do priebehu súťaží. Taktiež F. Kolář predkladá rozbor športov, v ktorých malo Československo svoje zastúpenie. Práve rozbor športov považujem za slabú stránku druhej kapitoly, ktorý mi

1 ŠKODA, Zdeněk. *Los Angeles 1932: příběh československé olympijské výpravy*. Praha: Euromedia Group, 2022; ŠKODA, Zdeněk. *Antverpy 1920: poprvé na olympijských hrách pod československou vlajkou*. Praha: Euromedia Group, 2023; ŠKODA, Zdeněk. *Athény 1896: znovuzrození olympijských her*. Praha: Euromedia Group, 2024.

2 ŠKODA, SWIERCZEKOVÁ a KOLÁŘ. *Paříž 1924: Coubertinovo loučení a první zlato pro Československo*, s. 9.

konceptuálne pripomína kapitolu o Chamonix v publikácii od Karla Procházku *Zimné olympijské hry: Od Chamonix 1924 po Sarajevo 1984*³ z roku 1987. Samozrejme tým nechcem povedať, že predložený text je plagiat. No autor predkladá skôr štatistické údaje (kto, kedy a aké miesto obsadil) ako hlbšiu historickú analýzu. V tomto kontexte je dôležité poznamenať, že uvedená rétorika je už prekonaná aj v oblasti histórie športu. Súčasná historiografia športu⁴ ponúka práce s teoretickým, metodologickým základom a hlbšou analýzou, čo v celej publikácii chýba.

Tretia a zároveň hlavná kapitola od Zdeňka Škody a Lucie Swierczekovej je zacielená na Hry VIII. olympiády v Paríži. Kapitola je členená do niekoľkých podkapitol, ktoré opäť na seba logicky nadväzujú. Autori predkladajú zahájenie hier, rozbor jednotlivých športov s účasťou československých olympionikov a ukončenie hier záverečným ceremoniálom. Tak ako druhá kapitola, aj tretia je písaná bez hlbšej analýzy spoločenského kontextu. Na jednej strane chápem, že publikácia je venovaná všetkým priaznivcom dejín športu a olympijských hier, t. j. aj laikom. Na strane druhej sa autori dotýkajú tém, ktoré si priam žiadajú hlbšiu analýzu i metodologické a teoretické uchopenie problematiky. Ako som uviedla, autori sa v tretej kapitole venujú aj jednotlivým športom so zastúpením československých olympionikov. U jednotlivých športoch autori načrtli zvlášť zaujímavú tému tréningových procesov a životosprávy športovcov. Avšak je škoda, že nevyužili potenciál na hlbší rozbor tejto problematiky. Napriek tomu považujem za prínosné, že autori venovali pár riadkov práve tréningom, ktoré zohrávajú kľúčovú pozíciu v živote každého športovca. Načrtnutím tejto problematiky vytvorili priestor na ďalší rozbor tréningových procesov i životosprávy športovca v medzivojnovom období. Za pozitívum tretej kapitoly, ale aj celej publikácie, považujem poznámkový aparát obsahujúci medailóny športovcov. Zároveň poznámkový aparát pozostáva z bohatej heuristiky prameňov, ktorá reprezentuje dlhodobý a poctivý historický výskum autorov. Citáty z vybraných prameňov ozvlášťujú celý text, pričom u čitateľa navodzujú atmosféru olympijských hier i nálady u športovcov. Napriek tomu niektoré citáty sú príliš dlhé a evokujú skôr prepis celých pasáží článkov bez odborného analytického zásahu autorov.

Štvrtá časť publikácie obsahuje päť príloh, v ktorých sa autori zamerali na umelecké súťaže, na stretnutie pri príležitosti 30. výročia založenia MOV či na pražský banket pre víťazov a olympijskú filateliu s plagátmi od ilustrátora Marcela Arnaca k Hráu VIII. olympiády v Paríži. Zvlášť za dôležitú považujem prílohu o umeleckých súťažiach s komentárom Zdeňka Škody. Doposiaľ publikované práce o olympijských hrách v českom a slovenskom prostredí len útržkovito venujú pozornosť práve umeleckým súťažiam, ktoré boli prirodzenou súčasťou olympijských hier v prvej polovici 20. storočia. Z tohto

3 PROCHÁZKA, Karel. *Zimné olympijské hry: Od Chamonix 1924 po Sarajevo 1984*. Bratislava: Šport, 1987.

4 A. Tomlinson a Ch. Young vo svojej štúdii *Sport in History: Challenging the Communis Opinio* vyvolali diskurz o dichotómii termínov: história športu a športová história. V štúdii dospeli k výsledku, že športovní historici sa špecializujú na konkrétny šport a štatistické údaje bez hlbšej analýzy a prepojenosti športu s celospoločenským kontextom. Naopak historici športu prepájajú históriu športu s komplementárnymi dejinami, pričom sa snažia o teoretické uchopenie problematiky. TOMLINSON, Alan a YOUNG, Christopher. Sport in History: Challenging the Communis Opinio. In *Journal of Sport History*, 2010, roč. 37, č. 1, s. 5-6.

dôvodu pozitívne vnímam, že Z. Škoda neignoroval priebeh umeleckých súťaží a venoval im značnú pozornosť.

Publikácia od kolektívu autorov o Hrách VIII. olympiády v Paríži 1924 je po formálnej stránke dobre spracovaná a ľahko čitateľná. Za pozitívum považujem heuristiku a prepracovaný poznámkový aparát. Publikácia je taktiež po vizuálnej stránke pekne spracovaná. Obsahuje bohatú obrazovú prílohu, ktorá ozvlášťňuje celkový vizuál knihy. Zároveň jednotlivé publikované fotografie môžu byť využiteľné ako prameň pri spracovaní ďalších tém z tejto oblasti. Za slabú stránku publikácie vnímam chýbajúcu metodológiu. Chápeť zámier autorov o oslovenie najmä laickej verejnosti, avšak krátka metodologická „vsuvka“ by textu neublížila. Nakoľko publikácia disponuje parametrami odbornej knihy je potrebné a žiaduce venovať pozornosť metodológii. Napriek uvedenej výhrade považujem knihu *Paríž 1924: Coubertinovo loučení a první zlato pro Československo* za dôležitú pre výskum v oblasti dejín olympijských hier a športu. Autori svoj zámier splnili a aj preto publikáciu možno označiť za základ do tejto problematiky i pre nadväzujúce výskumy s interdisciplinárnym charakterom.

Barbora Mlyneková, PhD.
(Historický ústav SAV, v. v. i., Bratislava)

NEWMAN, John Paul – ŠKODRIČ, Ljubinka – RISTANOVIĆ, Rade. *ANTI-AXIS RESISTANCE IN SOUTHEASTERN EUROPE, 1939–1945: Forms and varieties*. Leiden: Brill/Schöningh, 2023. 385 s.
DOI: <https://doi.org/10.31577/histcaso.2026.74.2.11>

Mnoho ľudí si pod pojmom odboj počas druhej svetovej vojny predstaví francúzske hnutie odporu, Varšavské povstanie alebo v našom prípade Slovenské národné povstanie. Málokto však tuší o existencii organizovaných odbojových skupín v juhovýchodnej Európe, presnejšie na Balkánskom polostrove, najmä v krajinách bývalej Juhoslávie, Bulharsku či Grécku. Práve na toto často prehliadané bojisko sa zameriava recenzovaná kniha.

Publikácia sa nevenuje výhradne spôsobu boja, stratégii a samotným aktérom. Ponúka komplexnejší pohľad na problematiku odporu v regióne, ktorý je tvorený mnohými etnickými skupinami a národmi s rôznymi nacionalistickými ideami v boji proti brutálnej okupácii. Od prevažne hornatých častí Juhoslávie až po rušné grécke mestá sa odbojové bunky museli prispôbovať podmienkam, v ktorých pôsobili. Text približuje, akým spôsobom aktéri zvädzali boj proti okupantom a ako prekonávali nástrahy v tomto multietnickom a geograficky členitom prostredí. Jednou z najväčších výziev počas výskumu a písania bolo vniesť svetlo do každodenného života ľudí, ktorí sa rozhodli vzdorovať nepriateľovi aj napriek jeho značnej materiálnej či ľudskej prevahe. Čitateľ sa ponorí do problematiky ozbrojeného konfliktu a objaví podstatu i prínos neozbrojeného odboja, ktorý sa odohrával v pozadí politických a vojenských rozhodnutí. Pochopí tiež politické pozadie, ktoré stálo za vznikom mnohých ozbrojených skupín na Balkáne, či už vznikli